

У світі бібліотечних новин

Бібліотека — майданчик для ефективної комунікації

Процес міжособистісної комунікації — це завжди обмін думками, почуттями і сподіваннями. Ключовим моментом, що визначає продуктивність будь-якої комунікації, в тому числі бібліотечної, є розуміння, а розуміння — це здатність проникати в сприйняття іншої людини з метою розділити його погляди і думки. Тільки щире прагнення до розуміння потреб користувача дозволяє нам хоча б на мить опинитися в його світі, поглянути на ситуацію його очима і зрозуміти, що до бібліотеки сьогодні приходять, щоб вирішувати набагато більше завдань, ніж раніше, і вирішувати їх по-новому.

Сучасний читач — користувач — клієнт бібліотеки — це представник покоління Z, який орієнтується у сучасному медійному (інформаційному) середовищі. Сьогодні він як багатосторонній, що озброєний засобами інформаційно-комунікаційних технологій, вміє одночасно читати, писати, слухати, говорити, приймати й розсилати повідомлення. І йому найбільш потрібен фахівець, що якнайкраще, якнайповніше, якнайшвидше здатен задовольняти його комплексні потреби щодо отримання інформації.

Наукова бібліотека ХНТУСГ інтегрована в цілісний організм навчального закладу, живе його проблемами і завданнями, з розумінням ставиться до запитів кожного користувача. Як центр, в якому сходяться інтереси різних цільових груп університету, ми надаємо свої сервіси, враховуючи особисті запити кожної з них. Для ефективного спілкування наші фахівці вже «запрограмовані» на випередження можливих запитів різних категорій

читачів, процес спілкування бібліотекарів з користувачами складається з таких компетенцій, як: подолання термінологічних та інших бар'єрів, вміння користуватися сучасними засобами пошуку інформації, глибоко аналізувати, синтезувати отриману інформацію, використовувати прийоми уточнення, перефразування, резюмування, застосування різних видів запитань.

Продуктивному спілкуванню сприяє обізнаність у питаннях, що турбують користувачів. І найбільшої уваги сьогодні потребують науковці. Уже деякий час нові терміни: наукометрія, бібліометричні показники, індекс цитування, імпаکت-фактор, індекс Хірша, бібліографічні менеджери EndNote, Mendeley, стилі оформлення публікацій, Reference наполегливо входять в наше життя, вимагаючи і нашої компетенції. Проблеми використання БД Web of Science та Scopus мають не тільки технічні, але й організаційні, мовні, фінансові та інші аспекти. Необхідність їх вирішення є очевидною, тому що від цього залежать успіхи розвитку університету у багатьох напрямках. Співробітникам бібліотеки важливо використовувати ті механізми комунікації, які забезпечать всіх учасників науково-освітнього процесу не тільки доступом до цих та інших баз даних і їх сервісів, але й навчать користуватися такими ресурсами. При цьому потрібно враховувати специфіку мінливого сучасного інформаційного середовища. Документний і інформаційний потік збільшується щосекунди. Це розуміє і бібліотекар, що володіє новими компетенціями і виступає «інформаційним воротарем» між інформацією і корис-

тувачем бібліотеки, і користувач, бо він одночасно і викладач, і науковець, і куратор-вихователь-наставник. А ще він автор і підручника, і навчального посібника, і статей у фахових виданнях (більш того — у міжнародних наукових виданнях!). Він має встигнути провести лекцію, написати конспект або підручник/методичний посібник, організувати самостійну роботу студентів, опанувати систему дистанційного навчання, зануритись у власне дослідження, підготувати публікацію, знайти, де її опублікувати, виконати всі умови редакції наукового видання, опрацювати зауваження рецензента тощо. Тож, якщо ми зацікавлені в ефективній комунікації з користувачем, нам важливо навчитися керувати його увагою. Важливо не просто донести інформацію, але вміти пояснити, прокоментувати, спровокувати до діалогу, збудити інтерес, викликати зацікавлення, надати не тільки відповідь, але і допомогу. Важливо сформулювати навички ефективно отримувати і критично споживати інформацію, вміти перевіряти інформацію, виявляти недобросовісні «фейкові» наукові видання, сайти, створювати вільний майданчик для обміну думок і професійних рішень, користуватися вільною мережею Open Science тощо.

У спілкуванні з адміністрацією університету відбулася взаємооцінка потреб керівництва і можливостей бібліотеки. Це сприяло тому, що бібліотека сьогодні стала експертом інформаційних продуктів, що здійснює підключення до електронних повнотекстових ресурсів і наукометричних сервісів, забезпечує моніторингову діяльність, здійснює аналітичний супровід науково-публікаційної діяльності ХНТУСГ, роз'яснює наукометричні показники, надає аналітичні довідки для ректорату, супроводжує освітні і науково-інноваційні програми і проекти (в частині їх інформаційного забезпечення).

Науковців університету цікавлять питання, пов'язані з цитованістю їх наукових публікацій світовими наукометричними базами даних і розміщенням своїх наукових статей у виданнях, що входять в ці бази. Можна констатувати, що бібліотека зуміла знайти своє місце в системі комунікаційних відносин з науковцями і ми продовжуємо розвиватися в цьому напрямку: проводимо семінари і надаємо індивідуальні консультації з питань підготовки мате-

У світі бібліотечних новин

ріалів до опублікування, розміщення видань в міжнародних ресурсах, реєстрації в системах ідентифікації авторів, редагування і підтримки в актуальному стані паспортів науковців.

При створенні єдиного профілю установи в базах даних WoS і Scopus було виявлено значну проблему при упорядкуванні даних – відсутність уніфікованої транслітерації прізвищ авторів. Різноманітність і похибки перекладу, варіанти ініціалів українською та російською мовою, а також зміна прізвища вплинули на те, що деякі автори мали два і більше сформованих автоматично ID в БД Scopus. З метою уникнення дублювання профілів, фахівці бібліотеки спілкувалися з певними авторами з метою надання консультаційної і практичної допомоги науковцям з питань коригування їх профілю у тих випадках, коли необхідно було об'єднати два або більше прізвищ в один ID, вказати афіліацію в профілях науковців, які змінили місце роботи (або вона була взагалі відсутня), а також відредагувати профіль з метою видалення статей, що приєдналися помилково.

Крім авторських профілів Scopus, сформованих автоматично, бібліотекарі допомагають науковцям здійснити персоналізацію в системі ResearcherID на платформі WoS і створити власний унікальний ідентифікатор в цій базі даних. Це також сприяє вирішенню завдань моніторингу і спрощенню процесу пошуку всіх публікацій автора – науковця. Але на відміну від профілю в БД Scopus, до профілю ResearcherID нові публікації автоматично не додаються, тому його необхідно регулярно редагувати. Консультації і практичну допомогу науковцям у вирішенні цього питання надають також фахівці бібліотеки.

Розуміючи потреби університету, бібліотека запропонувала конструктивний діалог видавництвам наукових журналів університету (Вісник ХНТУСГ: технічні та економічні науки, Технічний сервіс агропромислового, лісового та транспортного комплексів, Енергетика та комп'ютерно-інтегровані технології в АПК, Інженерія природокористування, Актуальні проблеми інноваційної економіки). На базі бібліотеки створено консультативний майданчик для редакцій наукових фахових видань ХНТУСГ, для яких проведено семінар-тренінг з питань представлення журналів на загальнодержавній технологічній платформі Open Journal Systems (OJS) науково-освітньої мережі УРАН, і відтепер діалог з представниками фа-

хових видань університету будується на підґрунті взаємовигідного співробітництва.

Діяльність з підтримки публікаційної активності зміцнює робочі зв'язки бібліотеки і кафедр, розширює коло співробітників, які звертаються в бібліотеку за допомогою, сприяє зростанню авторитету бібліотеки, як експертного співтовариства.

Традиційно для студентів, аспірантів, викладачів бібліотека залишається майданчиком з отримання і поширення науково-освітньої інформації, засобом просування результатів наукових досліджень, зберігачем електронного освітнього і наукового контенту університету, суб'єктом формування інформаційної культури та інформаційно-аналітичних компетентностей користувачів. Нові освітні технології спонукають до більш активного використання простору бібліотеки. У студентів значно збільшився час на самостійну роботу, змінюються і формати представлення результатів навчання: презентації, групові проекти, дебати. Саме з цієї точки зору у 2018 році Наукова бібліотека започаткувала проект «Організація CoWork-Hall в Науковій

бібліотеці ХНТУСГ імені Петра Василенка», взявши участь у Програмі малих грантів громадської дипломатії – освіта і культура від Посольства США в Україні. І нехай наш проект № 428-06142018 не був обраний на підтримку на даний час, але це підштовхує нас рухатись далі і продовжувати шукати шляхи бути максимально корисними студентам, викладачам, науковцям. На нашу думку новий формат спілкування в межах коворкінг-проекту створить в бібліотеці місце для одночасного навчання, генерації нових ідей, проведення презентацій, майстер-класів, зустрічей, які об'єднують студентів, викладачів, науковців, підприємців на перехресті навчання, роботи, інновацій.

Отже, міжособистісна комунікація є основою успішного сучасного бібліотечного діалогу. Для того щоб сприймати інформацію, головне налаштувати себе на «прийом». Нині фахівці налаштовані на «прийом» світогляду сучасного користувача правильно і це залог успішної діяльності бібліотеки.

*РИБАЛЬЧЕНКО Олена,
заступник директора
Наукової бібліотеки ХНТУСГ*

